



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &  
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

**Molina, Luis de**

**Lugduni, 1622**

Articvlvs II.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)



nentius quod habent in diuina essentia, sapientia, atque in Verbo æterno, quod quidem esse est ipsemet Deus, sint in Deo vita, iuxta illud Ioan. 1. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Vtrumque verò de fide est, & Deum esse viuentem, & creata omnia in Deo vitam esse. De hoc secundo diximus etiam quæst. 4. artic. 2. & quæst. 15. artic. 1. disput. 1.

A qui nullam potest habere causam, qualis est actus voluntatis diuinæ: quare actus, quo Deus seipsum diligit, habet pro obiecto bonum, sed non finem.

ARTICVLVS II.

*Vtrum Deus velit alia à se.*

DISPUTATIO I.

**P** R I M A conclusio. Deus vult alia à se. Hæc est de fide, patet ex illo 1. ad Thessalon. 4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* Ex testimonio item Plal. 113. artic. præcedente citato, & ex multis aliis. Cùm autem Deus liberè velit alia à se, potueritque nihil eorum velle, probari nequit, Deum re ipsa velle alia à se, nisi vel ex diuina reuelatione, vel ex effectu, nempe ex existentia creaturarum. Ex quibus euidenter probatur esse vnã primam causam omnium, quam Deum appellamus, vt quæst. 2. artic. 3. ostensum est: eamque agere per intellectum & voluntatem, vt ibidem, & quæst. 14. artic. 1. probatum est: vnde euidenter colligitur, Deum velle existentiam creaturarum, ac proinde alia à se. Quare ratio D. Thomæ hoc loco ex inclinatione naturali, quam res naturales habent, vt communicent ac diffundant proprium bonum, non est ad probandum Deum re ipsa velle alia à se, sed ad probandum voluntatis diuinæ esse, posse velle alia à se, consentaneumque esse cum diuina bonitate, Deumque proinde decere velle re ipsa alia à se, suam bonitatem illis communicando, ea ratione qua communicari potest, nempe producendo participationes quædam eius, aut etiam visionem sui, vel per vnionem hypostaticam seipsum communicando: non verò producendo aliquod creatum eiusdem rationis secum: quoniam id nulla ratione esse potest.

**C** Secunda est. Deus vult se vt finem: alia verò propter se tamquam propter finem. Hæc est etiam de fide, vt constat ex illo Apocal. 22. *Ego sum, alpha & omega, principium & finis.* Prouerb. 16. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.* Isaia 43. *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.*

DISPUTATIO II.

*Vtrum velle alia à se sit perfectio in Deo?*

**D** Vbiūm non est, actum voluntatis diuinæ, quatenus terminatur ad diuinam essentiam, vt rem volitam & amatam, quatenus item terminari vltimius potest in creaturas, quo pacto causa est potens eas producere, perfectionem esse in Deo: sed difficultas est, vtrum idem actus, vt terminatur ad creaturas, vt ad res actu volitas vt sint, quod necessarium est, si actu earum causa esse debet, sit perfectio in Deo quoad id, quod huiusmodi actus addit supra seipsum priori modo spectatum.

**F** Caietanus hoc loco, & articulo sequenti alieuerat, esse perfectionem in Deo: liberam tamen, ac voluntariam, quare proinde potuerit non esse in Deo: & talem, vt oppositum illius nullam in Deo dicas imperfectionem.

Potest verò hæc sententia probari. Primum, quoniam Deus ab eo quod actus ille addit supra seipsum priori modo spectatum, habet quòd sit causa actu creaturarum: ergo est perfectio in Deo. Patet consequentia, quoniam potentia, principiumve efficiens creaturarum, est perfectio in Deo.

Secundo.

QVÆSTIO XIX.

De voluntate Dei.

ARTICVLVS I.

*Vtrum in Deo sit voluntas.*

**D** I S P U T A T deinceps D. Thomas de iis, quæ ad diuinam voluntatem spectant. Quamuis autem in hoc articulo miscet interdum sermonem de potentia, potissimum tamen loquitur de actu. Si namque ostenderit actum voluntatis Deo conuenire, inde elucebit, potentiam eidem conuenire. Vt enim autor est Aristoteles in libro de somno & vigilia: *cuius est actus, eius est potentia: resque per se satis manifesta est.*

Prima ergo conclusio sic habet. In Deo est voluntas. Quæ conclusio est de fide, vt patet ex illo Plal. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit.* & ex multis aliis testimoniis Scripturæ sacræ. Deinde probatur. Primum, quoniam omne intelligens est etiam volens: Deus est intelligens: ergo & volens, ac proinde in eo est voluntas. Consequentia est manifesta: minor verò demonstrata quæst. 14. Maior ostenditur, quoniam quemadmodum formam naturalem consequitur appetitus naturalis, qui inclinatio quædam est, & propensio in id, quod est sibi accommodatum, in quo quasi complacet, & quiescit dum adest, in idemque quasi desiderio tendit dum abest, consequiturque eiusmodi appetitus formam naturalem prævia cognitione in autore naturæ, qui propensionem cuique rei tribuit ad suam naturam accommodatè. Quemadmodum item cognitionem sentientem sequitur appetitus sensitiuus, quo animal actu elicitio tendit in bonum sensu apprehensum, in eoque adepto conquiescit & gaudet: ita cognitionem intellectus sequitur appetitus intellectiuus, qui est voluntas, quò intelligens fertur actu elicitio in bonum intellectu apprehensum, in eoque obtento quiescit, delectatur, & gaudet: ergo omne intelligens est etiam si apte natura volens. Secundò Deus agit per intellectum & voluntatem, vt q. 14. artic. 1. ostensum est: ergo in Deo est voluntas. Tertiò, Deus est summè beatus: sed ad perfectionem beatitudinis requiritur gaudium & delectatio: quæ est actus voluntatis: ergo in Deo est voluntas. Quartò, voluntas est perfectio simpliciter, quam in vnoquoque melius est esse, quam non esse: ergo formaliter est in Deo.

Prima conclusio. In Deo esse voluntatem probatur.

Appetitus triplex explicatur.

Secunda conclusio. Velle diuinum est idem cum essentia diuina. Hæc eisdem rationibus probari potest, quibus q. 14. artic. 4. probatum est, intelligere diuinum esse idem cum essentia diuina: qua de causa cam hoc loco D. Thomas non probat. Circa primum argumentum D. Thomæ repetere animo id, quod ostendimus supra in calce quæst. 5. Bonum esse obiectum actus cuiusque voluntatis, etiam diuinæ, rationem autem finis non esse opus vt coniungatur cum obiecto actus eius voluntatis,

Prima conclusio. Deum velle alia à se.

Secunda conclusio. Deus quomodo est se, & alia vult.

Caietani sententia.

Probatum primum.



Secundò.

Secundò. In nobis velle aliis bonum est perfectio: ergo etiam in Deo.

Veritas opposita approbatur.

Contraria sententia est Ferrariensis i. contra gentes cap. 75. & communis, nempe actum illum, quoad id quod addit supra se ipsum priori modo spectatum, non esse perfectionem in Deo. Censeturque sententia Caietani parum in fide secura, piisque aures offendere. Primò, quoniam si esset perfectio, utique ex volitione creaturarum Deo commodum & perfectio aliqua adveniret: quod est contra Doctorum omnium sententiam. Secundò, cum ex eternitate potuerit non velle conferre esse creaturis, potuisset Deo deesse aliqua perfectio, quae modò illi convenit, quod pias aures offendit. Tertio, quoniam si illud est perfectio, est quid reale: & cum potuerit esse, & non esse in Deo, erit accidens comparatione ipsius, diuinæque essentia habebit se ad illud ut potentia ad actum, efficietque compositionem cum essentia, dabiturque in Deo aliquid reale, quod non sit ipsa diuina essentia, quae omnia cum fide Catholica pugnant. Dicendum igitur est, id, quod addit actus ille, ut terminatur illo modo ad creaturas, neque esse perfectionem, neque aliquid reale, sed solum respectum rationis, ut quaest. 14. art. 15. ostensum est.

Velle diuinum est ad creaturas terminatur, non est quid reale, sed est ratio. Ad primum autem, parum opposita.

Ad primum ergo argumentum in oppositum, negandum est antecedens, si intelligatur, quòd ab illo, quod actus ille addit supra se ipsum priori modo spectatum, habeat actus ille tamquam à principio, aut à parte principij efficientis, quòd sit causa actu creaturarum: quamvis sit còditio sine qua non esset causa earum. Solus quippe actus diuinæ voluntatis in se spectatus est principij efficiens creaturarum: còditio verò, quòd has res potius, vel in hac potius parte temporis, vel spacij, quam alias, vel in alia parte temporis vel spacij producat, est quòd actus ille terminetur ad producendas potius has, & in hac temporis & spacij parte, quam ad alias, alio tempore ac loco. Quòd fit, ut quemadmodum producere aliquid ad extra nullam perfectionem addit supra principium ipsum productionis, antequàm talem rem producat (tam perfectus namque erat ignis secundum se ipsum antequàm calefaceret aquam, quam post aquam calefactam) ita etiam còditio sine qua aliquid non efficitur, nullam in efficiente ponat perfectionem.

Ad secundum.

Ad secundum, concessio antecedente, neganda est consequentia: quia in nobis volitio, qua aliis volumus bonum, est quid reale: in Deo verò, propter diuinam simplicitatem, velle aliis bonum, nihil reale addit supra volitionem, qua se ipsum diligit.

DISPVATIO III.

Adnotantur nonnulla circa secundam conclusionem, & solutiones argumentorum D. Thomae.

Voluntas diuina solum Deo est obiectum primarium, cetera secundarium.

Circa secundam conclusionem disp. 1. propositam animaduertendum est, quòd cum voluntas in nobis eodem actu ferri possit in finem, & in ea qua sunt ad finem, ut 1. 2. q. 8. art. 3. ostensum est: actus verò voluntatis diuinæ, propter diuinam simplicitatem, & perfectionem, nihil addat reale, ut respicit medium, supra se ipsum, ut respicit finem, sed solum respectum rationis: fit, ut Deus vnico simplicissimo actu feratur in se ut in rem amatam & dilectam, & in creaturas, ut in res propter se ipsam volitatis, & amatas. Cum verò finis vltimus à diuina voluntate volitus ad obiectum illius primarium per-

Molina in D. Thomae

At teneat: ea autem, quae sunt ad finem, ad obiectum secundarium: consequens est, ut quemadmodum sola essentia diuina est obiectum primarium intellectus & scientia diuinæ, ut q. 12. & 14. explicatum est: ita etiam sola essentia diuina sit obiectum primarium tam voluntatis, quam actus voluntatis diuinæ: creatura verò ad obiectum secundarium pertineat. Quòd fit, ut obiectum adequatum diuinæ voluntatis sit bonum commune omni bono: primarium verò sit bonum diuinum, quod est ipsemet Deus: cetera autem bona pertineant ad obiectum secundarium, quorum comparatione Deus ipse habet rationem finis. Quare omnia, quae ad obiectum secundarium diuinæ voluntatis spectant, habent rationem eorum, quae sunt ad finem comparatione obiecti primarij: licet inter se comparata quaedam habeant rationem finis, quaedam rationem eorum, quae sunt ad finem.

Circa responsonem ad secundum notandum est, duobus modis posse intelligi finem mouere voluntatem. Vno, quia per cognitionem sui concurrat ad actum voluntatis: 1. enim 2. ostendimus cognitionem obiecti efficienter ad actum voluntatis concurrere. Altero, quia est causa actus voluntatis in genere causae finalis: quod improprie est mouere. Etenim causalitas finis, ut 1. 2. & 2. Physicorum explicatum est, non est posita in motione aliqua, sed in eo praecise, quòd aliquid ex directione causae cognoscentis sit propter aliud tamquam propter finem: vnium enim habere suum esse ob aliud tamquam ob finem, est habere esse ab illo, ut à sua causa finali.

Finis est mouere voluntatem.

Si ergo sit sermo de secundo modo motionis, dicendum est: Voluntatem diuinam neque à primario obiecto, neque à secundario moueri: quippe cum actus voluntatis diuinæ neque respectu obiecti primarij, neque secundarij sit propter finem, ut 1. 2. q. 1. art. 2. & supra in calce q. 5. ostensum est: licet res à Deo volita tamquam obiectum secundarium, sit propter rem volitam ut obiectum primarium tamquam ob finem. Quare obiectum primarium voluntatis diuinæ est finis, non ipsiusmet volitionis, sed obiecti secundarij. Hoc enim interest inter voluntatem diuinam & nostram, ut locis citatis, ac alibi ostendimus, quòd res volita, siue tamquam finis, siue tamquam medium ad finem, habet rationem finis comparatione actus voluntatis nostrae, quo est volita: non verò comparatione actus voluntatis diuinæ, quo volita est: qua de causa actus voluntatis nostrae semper comparatur ad obiectum, quod volumus, ut ad finem eiusdem actus, cum tamen res longè aliter se habeat in actu voluntatis diuinæ, qui nullum omnino finem sui ipsius habere potest.

Voluntas diuina an obiectum sit finis.

Discrimine notandum inter voluntatem diuinam & nostram.

Si verò sit sermo de primo modo motionis, dicendum est: Obiectum primarium voluntatis diuinæ concurrere ad actum diuinæ voluntatis per cognitionem, quam de eo habet diuinus intellectus, & in eo ipso de obiecto secundario: at non concurrere efficienter, sed nostro intelligendi more se habere tamquam rationem, qua voluntas diuina coadiuuatur ad producendam volitionem, tam naturalè circa obiectum primarium, quam liberam circa obiectum secundarium: obiectum verò secundarium, quoniam ab eo non sumitur cognitio intellectus diuini, non dicitur per eam cognitionem, qua cognoscitur, concurrere ad liberam volitionem qua à Deo est volitum, tametsi còcurrat cognitio ipsa, qua in obiecto atque ex obiecto primario habetur. In nobis verò dicendum est, tam finem, quam ea qua sunt ad finem, concurrere efficienter per sui cognitionem ad actus voluntatis qui de ipsis habentur, ut 1. 2. q. 1. artic. 1. ostensum est: licet finis còcurrat tamquam obiectum

Voluntas diuina an mouetur à sua essentia & à creaturis in ratione obiecti cogniti.

Y primario



primario mouens, & ea quae sunt ad finem, quaetiam concurrant tamquam obiectum mouens secundario, praesupposita videlicet motione finis. Ratio vero huius diuersitatis, inter voluntatem nostram & diuinam, est: Quoniam ea quae sunt ad finem, cognoscuntur a nobis in ipsismet, ab eisdemque desumimus cognitionem illam: Deus autem ea, quae sunt ad finem, non cognoscit in ipsis rebus, sed in sua essentia: quo fit, ut cognitio nostra sit quasi illorum instrumentum, quo influunt in voluntatem, cognitio vero diuina nullo modo est illis tribuenda, ut per illam quasi influere dicatur ad volitionem, quam de illis Deus habet, sed essentiae est tribuenda.

Circa responsionem ad tertium animaduertendum est, rem, quae non existit in volente, duobus modis posse ab eo esse volitam. Vno, tamquam aliquid cedens in commodum & vtilitatem volentis: atque eiusmodi volitio oritur ex indigentia volentis, neque potest conuenire Deo. Alio, tamquam aliquid cedens in commodum alterius, ita tamen ut volentem deceat velle illud alteri: quo pacto misericors, liberalis, & magnificus vult impertiri aliis bona sua, ipsum tamen decet id ita velle. Hoc igitur modo Deus vult alia se in commodum & vtilitatem aliorum: decet tamen Deum id ita velle, ceditque in laudem & honorem bonitatis ipsius, atque ad suorum attributorum manifestationem. Quo fit, ut ex sua liberalitate & munificencia propter se ipsum illa velit in vtilitatem & commodum aliorum. Licet ergo in Deo ratio attingendi per volitionem res alias a se, sit bonitas ipsius: non tamen solum suam bonitatem intendit, sed etiam commodum, atque vtilitatem aliorum. Etenim nonnullae res creatae, ex Dei intentione & volitione, fines sunt quarundam aliarum creaturarum, in quarum commodum illas alias vult, propter suam tamen bonitatem. Quibus ergo radix prima, finisque vltimus, propter quem Deus vult alia a se, sit ipsius bonitas: non tamen, cum re vnam alteri vult, nudam suam bonitatem intendit, ut agrotus in sumenda portione amara nudam sanitatem, sed simul etiam commodum & bonum rerum, quibuscunq; misericordia & magnificencia vult, procurat.

Deus quo pacto vult, et amet alia a se.

ARTICVLVS III.

Vtrum quicquid Deus vult, ex necessitate velit.

**R**EMITTIT. Diuus Thomas distinctionem illam necessitatis, absolutae scilicet, & ex hypothesi, statuitque hanc generalem conclusionem. Deus aliquid vult necessitate absoluta: non tamen omne, quod vult, vult necessitate absoluta: quam tribus sequentibus conclusionibus explicat.

Prima est. Deus quid vult necessitate absoluta.

Prima est. Deus necessitate absoluta suam essentiam atque bonitatem esse vult. Siue autem D. Thomas eam intelligat de necessitate quoad speciem actus, ut interpretatur Caietanus, & innuere videntur probationes D. Thomae, tum hoc loco, tum primo contra gentes cap. 80. siue etiam quoad exercitium, vera est conclusio, sufficienterque probatur rationibus quibus 1. 2. q. 10. art. 2. ostendimus voluntatem nostram necessarium, quoad exercitium actus, diligere Deum clare visum. Confirmari etiam potest, quoniam in Deo formaliter est volitio realis, ut art. 1. ostensum est: ergo necessitate absoluta ei conuenire debet: respectu igitur alicuius obiecti: at non alterius quam essentiae & bonitatis diuinae: comparatione: ergo Deus vult suam essen-

tiam & bonitatem esse necessitate absoluta, non solum quoad speciem actus, sed etiam quoad exercitium. Prima consequentia probatur, quoniam si volitio realis; quae formaliter est in Deo, necessitate absoluta ei non conueniret, potuisset absolute non esse, ac proinde esset quid distinctum ex natura rei ab essentia, quod diuinae simplicitati repugnat. Praeterea compararetur essentia cum ea, tamquam potentia cum suo actu, accidentaliterque diuinae essentiae conueniret: quae omnia cum natura diuina & perfectione eius manifeste pugnant. Secunda vero consequentia ex eo est nota, quoniam contradictionem implicat, esse rationem formalem volitionis, & nullius obiecti esse volitionem. Minor vltimus assumpta, & vltima consequentia, probatione non indigent.

Secunda conclusio. Deus alia a se absolute necessitate non vult.

Secunda conclusio ita se habet. Deus alia a se necessitate absoluta non vult. Haec est de fide, ut patet ex illo ad Ephes. 1. In quo nos sorte vocati sumus, praedestinari secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae, & ex plerisque aliis testimoniis. Scripturae sacrae. Probat ut verum ratione, quoniam Deus vult alia a se propter suam bonitatem tamquam ob finem: sed qui vult finem non necessarium vult ea, quae sunt ad finem, nisi talia sint, ut sine illis finis esse nequeat: cum ergo essentia & bonitas diuina esse possit sine aliis, siquae secundum se perfectissima, & nulla ex aliis rebus perfectio ei accrescat: fit, ut licet Deus suam essentiam atque bonitatem necessitate absoluta velit, alia tamen a se non necessarium, sed liberè velit.

Quo loco animaduertendum est, quamuis ea, sine quibus finis esse non potest, non soleant computari inter absolute necessaria, sed inter necessaria ex hypothesi, si finis sit futurus, idque propterea quod finis non soleat esse quid absolute necessarium in re tamen proposita, quia essentia, diuinaque bonitas, non solum necessaria est secundum se, sed etiam necessarium est a Deo volita, sane si creaturae, quae propter eam sunt volitae, tales essent, ut sine illis essentia diuina esse non posset, non solum necessitate absoluta forent, sed etiam volitae essent a Deo eadem necessitate: quemadmodum finis ipse necessarium est secundum se, & necessarium Deo volitus.

Animaduertendum est deinde, si essentia diuina esse non posset sine creaturis, tunc sane necessarium esset volita, non solum secundum se, sed etiam tamquam finis creaturarum, quae propter eam necessarium essent volitae. At quia esse potest sine illis, licet re ipsa volita sit tamquam finis creaturarum, eod quod creaturae re ipsa propter eam sunt volitae: potuit tamen esse volita secundum se absolute, ita ut neque comparatione actus voluntatis diuinae, quo est volita (comparatione cuius nec habet, nec potest habere rationem finis) neque etiam comparatione creaturarum rationem finis haberet.

Tertia conclusio est. Deus alias res a se vult necessitate non absoluta, sed ex hypothesi. Haec probatur, quoniam cum Deo omnis mutatio, vicissitudoque umbrae repugnet, utique postquam res semel sunt volitae, non possunt non esse volitae, ut q. 14. artic. 13. disp. penultima ostensum est.

Tertia conclusio. Vult Deus alia a se necessitate incommutabilitatis. Obiectum.

Contra id quod D. Thom. in probatione secundae conclusionis affirmat, nempe ex creaturis nihil bonitatis & perfectionis Deo accrescere, possumus argumentari. Quoniam creaturae sunt volitae a Deo propter diuinam bonitatem, & comparatione eiusdem se habent ut media ad finem, ut dictum est: ergo ex illis aliqua saltem vilitas, & commodum in Deum redundat. Patet consequentia, quia medium in